

N.Tóth Anikó

Néhány mondat az Anyanyelv Nemzetközi Napja alkalmából

TARTALOMJEGYZÉK

■ Ardamica Zorán: Bagdad felé	2
■ N.Tóth Anikó: Néhány mondat az Anyanyelv Nemzetközi Napja alkalmából	3
■ Vízkeleti László: A magyar nyelv helye a világ nyelvei között	4
■ Klemen Terézia: Február, a farsang hónapja	5
■ Szászi Zoltán: A magyar nyelvről – Jacsmenyik József	6
■ Sebők Attila: Páko Mária laudáció	7
■ Audi Dávid: A Katedra folyóirat története (6. rész)	7
■ Krippel Éva: Az iskolai alkalmasság, iskola-élettség: halasztás vagy beiskolázás	9
■ Pázmány Annamária: Iskolába készülünk	10
■ Csütörtöki Erzsébet: A szülők és diákok bevonása – az iskolai siker kulcsa	12
■ Urbán Péter: Mentálhigiénés megközelítés a pedagógushivatásban	13
■ Stirber Lajos: Obszoként a zeneoktatásról	16
■ Kugler Nóra: A beszélő ember és a nyelv viszonya a tankönyvek által közvetített tudásban és tevékenységben (2.)	18
■ Petres Csizmadia Gabriella: A kortárs gyermekköltészet sajátosságai és típusai (3. rész)	21
■ Tímár Livia: Kreatív írásos gyakorlat	22
■ Talpaš Kamarás Eszter: Az egyszerűsítés elvének gyakorlása az 5. osztályban	23
■ Bagita Judit – Varga Tamás: A regionális nevelés mint a szülőföld megismerésének egyik legfontosabb színtere	24
■ Csicsay Alajos: A pacsirtákról	25
■ Jurík Tünde – Nagy Kitti: Gyakorlatok biológiaórára	26
■ Horváth Géza: Felkészítő feladatok a matematikai tesztre – VI. rész	27
■ Hommer László: Azok a csodálatos páratlan számok!	28
■ Zolczer Péter: Röviden a „hogyan tanuljunk idegen nyelveket?” kérdéstről	29
■ Bolgár Katalin: Az ipolysági Fegyverneki Ferenc Közös Igazgatású Katolikus Iskola Magnificat Gyermekkara	30
■ Klemen Terézia: Egy premier margójára	31
■ A Legkreatívabb iskolai rendezvény pályázati anyagai	32
■ Iskolahírek	35
■ Házunk tája	37

Az Anyanyelv Nemzetközi Napja február 21. Az UNESCO közgyűlése Banglades javaslatára 1999-ben nyilvánította világnappá. 2000 óta tartják annak emlékére, hogy 1952-ben az akkor még Pakisztánhoz tartozó Bangladesben az egyetlen hivatalos nyelvé az urdut nyilvánították, holott a bangladesiek anyanyelve a bengáli. A dakkai diákok február 21-én tüntetést szerveztek anyanyelvük elnyomása ellen. A rendőrség azonban közbelépett: az összetűzés során többen megsebesültek, és öt diák meghalt. Az ENSZ ezen a napon az anyanyelvi és kulturális sokszínűsége hívja fel a figyelmet világszerte.

Az anyanyelv valószínűleg életünk legnagyobb élménye, hiszen általa fedezzük fel a világot és benne magunkat. Olyan érték, melynek meghatározó szerepe van az identitás formálásában. Egyfelől fontos része az egyén személyiségkonstrukciójának, ahogy egyik legnagyobb nyelv művésznünk, Kosztolányi Dezső állítja (akinek nyelvvel, sőt anyanyelvvvel kapcsolatos – elsősorban publicisztikai – írásai vaskos kötetet tesznek ki): *Csak anyanyelvemen lehetek igazán én.* Másfelől az anyanyelv csoportidentitás-képző erővel is bír, lényeges alkotóeleme például a nemzeti önazonosság-tudatnak, ahogyan erre Kölcsey Ferenc is figyelmeztet: nemzeti életet nemzeti nyelv nélkül gondolni sem lehet. Erkölcsei tanításait összefoglaló Parainesisében pedig az anyanyelv ápolását hazafiúi kötelességnek tartja, mely érzelmi elfogultságot igényel. Az anyanyelv tehát (maga)biztosságot és biztonságot jelent: tudom, ki vagyok, tudom, hova tartozom. Még akkor is, ha történetesen nem a szülőföldemen élek. Márai Sándor az emigrációban ezt így fejezte ki: nincs más haza, csak az anyanyelv.

Az anyanyelvhasználat alapvető emberi jog kellene, hogy legyen a világ minden pontján, ám ez korántsem érvényes általánosan. Még a nyelvi sokszínűséget kulturális örökségként számon tartó és támogató Európa bizonyos országaiban is olyan nyelvtörvények uralkodnak, melyek korlátokat szabnak például a kisebbségi nyelvhasználatnak, vagy nem mindig és minden helyzetben biztosítják azt. Természetesen fontos az idegen nyelvek ismerete is, hiszen napjainkban a boldogulás záloga a szakmai

tudáson és rátermettségen kívül minden bizonnyal a nyelvtudás, a kommunikációs készség. Ráadásul Goethe szerint az anyanyelvét sem ismeri az, aki nem ismer idegen nyelveket.

Az anyanyelv a tanulás, a művelődés legegyszerűbb eszköze, a pontos megértés biztosítója, különösen gyermekkorban, ezért hangsúlyozzák a szakemberek – tudományos kutatások és gyakorlati tapasztalatok nyomán – az anyanyelvi oktatás jelentőségét és szükségességét. Ragaszkodnunk kell hát a határon innen minden iskolánkhoz, ahol anyanyelven folyik a tanítás. Különösen fontos az anyanyelvi órák száma és minősége, ami nem ritkán veszélyben forog. Az alsó tagozat négy éve során például az állami oktatási program aktuális óraterve a magyar tanítási nyelvű iskolákban az anyanyelvre és irodalomra (elsősorban írásra-olvasásra) fordítható órák számát (heti tagolásban) 21-ben állapítja meg, ugyanakkor a szlovák tanítási nyelvű iskolák anyanyelvi óráinak száma 31. A jelentős különbség természetesen aggasztó, ennek tudatában az iskolák a választható órákkal, illetve az órák színvonalának emelésével kénytelenek pótolni a hiányt. Problémát jelent, hogy a felső tagozaton és a középiskolákban a tananyag aránytalansága következtében sok esetben irodalmat tanítanak a nyelvtan rovására. Az anyanyelvi órák azért is fontosak, mert keresztantárgyként a többi tudásterülethez is könnyű hozzáférést biztosítanak. Viszont nem árt tudatosítani, hogy nem csak a magyar nyelv és irodalom tárgya (illetve oktatójának) feladata az anyanyelv kultiválása; mivel a többi tantárgy ismeretanyaga is a nyelv közvetítésével jut el a tanulókhöz, nem mindegy, milyen magasra tesszük a nyelvhasználati mércét.

Anyanyelvünk akkor marad fenn, ha nemcsak ünnepeljük, jeles napján fontosságát bizonygatjuk, hanem egész egyszerűen használjuk nap mint nap vagy minél gyakrabban, s közben rácsodálkozunk árnyalataira, kalandozunk zezugaiban, gyönyörködünk változosságában és változékonyságában – s ezzel őrizzük, védjük, ápoljuk, tanuljuk, elmélyülünk benne, értékeit pedig rábizzuk gyermekeinkre, hogy majd ők is továbbadják utódaiknak – örömmel, szenvedéllyel, felelősségteljesen, bátran.